

SRP (Uygulanmada Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar) (DEVAM)

- 3) Uygulayıcıların öğrencileri teşvik etmeleri/ motive etmeleri gerekir.
- 4) Bazı kazanım ifadeleri RPD alanına ilişkin özel kavramlardır.
-Uygulayıcılar, açıklamaları ve program sözünü incelemelidir.
- 5) Kazanımların sırası ve etkinliklerin yapılacağı haftalar belirli dönemler dikkate alınarak hazırlanmıştır.
- 6) SRP'nda rehber öğretmeninin uygulaması belirtilen kazanımlar Açıklamalar bölümünde belirtilmiştir.
* Diğer etkinlikler Sınıf rehber öğretmenleri tarafından uygulanacaktır.

8. BİREYİ TANIMA: ALANLAR**Bireyi Tanıma: Tanıma Alanları**

- * Bireyi tanıma iki kısımda ele alınabilir: 1) Alanlar 2) Teknikler
- * Rehber öğretmenler kadar diğer öğretmenler de öğrenciyi tanıması gerekir.
- * Öğretmenin öğrenciyi tanıması kendi çalışmalarında kolaylık sağlayacaktır.

Bu çalışmalar:

- 1) Ünite planı yapmak -Ders etkinliği düzenlemek - Yöntem ve teknikleri seçmek
- Yöntem ve teknikleri kullanmak ...
- 2) Her öğrencinin bireysel farklılıklarına, göre yardımcı olabilmek
- 3) Öğrencinin sağlıklı kişilik geliştirmesine, yardımcı olabilmek
- 4) Öğrencilerin gerçekçi benlik algıları geliştirmelerine ... yardım etmek
- 5) Öğrencileri ilgileri, doğrultusunda uygun dala / mesleğe yöneltebilmek
- 6) Belli bir mesleğe hazırlamak, davranış kazanımlarına yardım edebilmek
- 7) Sınıf-içi ilişkileri düzenlemek ve geliştirmek

BİREYİN TANINMASI İÇİN GEREKLİ ÖZELLİKLER:**1) Sağlık Durumu**

Sürekli veya geçici bir hastalığı- kullandığı ilaçlar - Varsa başka hassasiyetler..
→ Her yıl tıbbi incelemeler yapılmalı ve sonuçlar öğrenci dosyasına konmalı

2) Yetenekler

Yetenek → Temelde doğuştan getirildiği kabul edilen bir özelliktir.
Yetenek → Öğrencinin ulaşabileceği sınırları gösterir.

- *Sözel yetenek → Kelimelerle ve sözlerle işlem yapabilmesidir.
- *Sayısal yetenek → Sayılarla işlemler yapabilmesidir.
- *Şekil-Uzay Yeteneği → Nesnelerin mekân içindeki durumlarını görebilmesi ...
- *Mekanik yetenek → Aletlerle uğraşabilmesi onları ustalıkla kullanabilmesi ...
- *Bedensel yetenekler → Bedenine hâkim olması ve onu ustaca kullanabilmesi ...

3) İlgiler

İlgi kişinin belli bir nesneye veya nesne türüne bağlanması ona yönelmesidir.
* Neye ilgi duyuyorsa onunla kendisini ilişkilendirir ve kendisini ona bağlar.

Çeşitli İlgi Alanları

- a) Temel bilim: Fen bilimleri alanında çalışmaktan, hoşlanma
- b) Sosyal bilim: Sosyoloji, antropoloji, psikoloji, tarih gibi hoşlanma
- c) Canlı varlık: Canlıları, hayvan ve bitkileri incelemekten, zevk alma
- ç) Mekanik: Çeşitli alet ve makineleri incelemekten, hoşlanma
- d) İkna: Başkalarını ikna etmek ve onlarla tartışmaktan zevk alma.
- e) Ticaret: Alım satım işleri ve düzenli şekilde bu işleri yapmaktan zevk alma.
- f) İş ayrıntıları: Yapılan işin ayrıntıları ile uğraşmaktan hoşlanma.
- g) Edebiyat: Edebi eserleri incelemek, okumak, eleştirmek, zevk almak.
- ğ) Güzel sanatlar: Resim, heykel gibi estetik sanatlardan zevk almak.
- h) Müzik: Bir müzik aleti çalmak veya müzik dinlemekten, zevk almak.
- ı) Sosyal yardım: Başka insanlara yardım etmekten hoşlanma

4) Akademik Başarı

- * Öğrencinin akademik başarı gelişimi izlenir ve yönlendirme yapılabilir.
- * Bazen akademik başarı → Kişinin yeteneklerinin yansımasıdır.

5) Kişilik

Özellikle orta öğretim ve sonrasında öğrencinin kişilik özellikleri belirlenebilir.
* Küçük sınıflarda öğrencilerin kişilik özellikleri henüz belirginleşmemiştir.
=> Kapsamlı bir kişilik ölçümü yapılmaz!
- Ancak sinirlilik, saldırganlık, çalışkanlık, tembellik, geçimsizlik gibi
→ Tekil kişilik özellikleri çeşitli ortamlarda bariz hâle gelebilir.

6) Benlik Tasarımı ve Değerler

- * Öğrencinin kendisini nasıl gördüğü de ona verilecek hizmetlerde etkilidir.
- Benlik tasarımı diğer bilgilerle tutarlı veya tutarsız olabilir.
=> Kişinin müzik yeteneği → Düşüktür ama müziyen olmak isteyebilir.
=> Kişide sayısal yetenek → Yüksek ama kişi sayılardan uzak durabilir.
→ Öğretmenlerin öğrenciyi güdülemede işlerini kolaylaştırabilir.

7) Çevre ile İlgili Bilgiler

Kişinin nasıl bir ortam ve çevrede yaşadığı ...
→ Ona verilecek hizmetin önemli belirleyicisidir.
=> Çevreyle ilgili bilgilerde → Bireyin ailesi ile ilgili bilgiler önemlidir.

9. BİREYİ TANIMA: TEKNİKLER VE UYGULAMALAR**Rehberlikte Bireyi Tanırken Göz Önünde Tutulması Gereken İlkeler:****Bireyi tanıma hizmetlerinde temel amaç**

Bireyin kendini anlaması - yetenek ve ilgilerini bilmesi- güçlü ve geliştirilmesi gereken yönlerinin farkına varması ve kendisiyle ilgili edindiği bilgiler çerçevesinde => Kararlar almasına yardımcı olmaktadır.

Geçerlik ve güvenilirlik katsayıları ne kadar yüksek olursa olsun

→ Sadece bir ölçme aracı ile birey tanınmaz!

Bireyi bütün yönleri ile tanımak mümkün değildir!

→ Amaç bireyi olabildiğince farklı yönleriyle tanımaya çalışmak olmalıdır.

Geçerlik ve güvenilirlik katsayıları ne kadar yüksek olursa olsun

Bireye ek bilgiler sağlamayacaksa o tekniği uygulamanın gereği yoktur.

Bireyi tanıma tekniklerinde elde edilen bilgileri ayrı ayrı yorumlamak yerine

→ Sonuçlarını birlikte yorumlamak daha yararlıdır.

Bireyi tanıma teknikleri arasında her durumda

- Herkese uygulanan ve herkes tarafından kabul edilen bir teknik yoktur!

Bireyi tanıma çalışmaları bütün öğrencileri kapsar.

Tekniklerin hepsini bütün öğrencilere uygulamak zorunlu veya gerekli değildir!

Bireyi tanıma teknikleri birer araçtır. Amaç hâline getirilmemelidir!

Bireyi tanıma hizmetleri tüm öğrencilere yönelik olmalıdır.

Öğrencileri tanıma hizmetleri → Sürekli dir.

Bireyi tanıma teknikleri arasında her durumda

- Herkese uygulanan ve herkes tarafından kabul edilen bir teknik yoktur!

Rehberlikte bireyi tanımak için kullanılan teknikler iki gruba ayrılır:

- 1) Testler 2) Test dışı teknikler

* Testler standart ölçme araçlarıdır.

* Test standart şartlarda standart soruların sorulmasıdır.

TESTLERİN ÖZELLİKLERİ

İyi bir testin sahip olması gereken 4 özellik vardır:

- 1) GEÇERLİK: Ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı şeyi eksiksiz, tam ölçmesi
- 2) GÜVENİRLİK: Ölçme aracının ölçmek istediği şeyi hatasız ve doğru ölçmesi
- 3) KULLANIŞLILIK: Ölçme aracının kullanılmasının kolay olmasıdır.
- 4) EKONOMİKLİK: Ö. aracının ekonomik olması, çok masraflı olmamasıdır.

Testlerin Sonuçları Bireye Bildirilirken Uyulması Gereken Kurullar:

- 1) Sonuçları bildirmeden önce danışanın isteyip istemediğine dikkat etmeli.
- 2) Test puanları açıklanmadan önce danışanın testten beklentisi anlaşılmalı.
- 3) Danışanın her testten nasıl bir başarı beklediği sorulmalı.
- Sonuç bilgi türü (ortalama, yüzdeler puan, ... vb.) açıklanmalı.
- Kişinin test alırken ne yaşadığı ve hissettiği araştırılmalı.
- 4) Birden fazla test uygulanmışsa sonuçlara yetenek testlerinden başlanmalı
- Kişinin kendi güçlü ve zayıf yönlerini görmesi sağlanmalı.
- Düşük puanlar açıklanırken kişinin olumsuz etkilenebileceği bilinmeli
- 5) Yetenek testinden sonra veya eş zamanlı olarak ilgi testleri açıklanmalı.
- Ardından bu iki bilgi grubu eşleştirilmeli. (Tutarsızlık araştırılmalı.)
- 6) Danışanın yetenek puanları ile çalışmalarındaki başarı durumunu
- Karşılaştırması için → Uyarıcı sorular sorulmalı.
("Sayısal yetenek testin mükemmel , okulda matematikle aran nasıl?")
- 7) Kişilik envanterleri çok önemli kişilik boyutlarını ölçmüş olabilir:
- Bu durumda kavramları doğru ve bilimsel ama anlaşılır şekilde ifade etmeli.
- 8) Test sonuçlarını açıklarken danışanın soru sormasına , izin verilmeli
- 9) Danışana testlerin mutlak ölçme yapmadığı bildirilmeli
- Karşılaştırma aracı olduğu ve ölçmede hata olabileceği söylenmelidir
- 10) Yetenek testleri ve ilgi ve kişilik envanterlerinden → Elde edilen bulgular
- Açıklandıktan sonra bütün olarak ele alınmalı
- Birbirleriyle uyuyan ve çelişen yönler üzerinde durulmalı

REHBERLİKTE KULLANILAN TESTLER (BİREYİ TANIMA)

- 1) Yetenek Testleri
- 2) İlgi Envanterleri
- 3) Kişilik Testleri
- 4) Tutum Ölçekleri

1) YETENEK TESTLERİ...

- İlk akla gelen zekâ testi dir. (Geliştirilen ilk testler zekâ testleridir)
- Zekâ testleri → Test anlayışının temelini oluşturur.

* Zekâ testlerinin temel varsayımı → Kendi zekâ anlayışlarını temel almalarıdır
→ Herkesin üzerinde uzlaştığı bir zekâ anlayışı yoktur!
→ Bütün zekâ testleri → "Zekâ, benim testimin ölçtüğü şeydir." der.

2) İLGI TESTLERİ...

- Bireyin ilgilerini belirlemek amacıyla kullanılır.

* Birden fazla ilgi aynı anda değerlendirildiği ve tüm ilgileri kapsadığı için
→ Envanter olarak isimlendirilir.

* Ülkemizde ilgi ölçmek için:

- 1) Kuder İlgi Alanları Envanteri (En yaygın ölçek)
- 2) Strong İlgi Envanteri
- 3) Mesleki Yönlendirme Envanteri
- 4) Kendini Değerlendirme Envanteri kullanılmaktadır.

3) KİŞİLİK TESTİ ...

- * Bireyin **kişiliği** ile ilgili olarak **bilgi toplamaya** yarar.
- Kişilik testi → **Tek bir boyutta kişiliği ölçüyorsa (Ölçek veya test)**
- Kişilik testi → **Birden fazla boyutta aynı anda değerlendiriyorsa (Envanter)**

Rehberlik hizmetlerinde kullanılan **kişilik ölçekleri:**

- 1) **Beier Cümle Tamamlama Testi** (A formu → 8-16, B formu → 13 ve üstü yaş)
 - 2) **CAT** (Çocuklar için Algı Testi) (3-10 yaş)
 - 3) **Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri (MMPI)** (16 yaş ve üzeri)
 - 4) **Louisa Duss Psikanalitik Hikâyeler Testi**
 - 5) **Hacettepe Kişilik Envanteri** 6) **Rotter Cümle Tamamlama Testi**
 - 7) **Rorschach Mürekkep Lekesi Testi**
- => Son yıllarda yaygınlaşan **Büyük Beşli Kişilik Kuramı** Ölçekleri de var.

4) TUTUM TESTLERİ...

- * Kişinin belli bir **nesne** ya da **duruma** yönelik **eğilimlerini belirler** (**Duygusal, düşünsel veya davranışsal eğilimler**)
- * Çeşitli cevaplama biçimi olsa da genellikle **Likert tipi** kullanılır.
- Likert tipi** cevaplama biçimi:
- * Bir ifadeye **katılma durumunu 4, 5 veya 7 derece üzerinden değerlendirir.**

TEST DIŞI TEKNİKLER (BİREYİ TANIMA)

- * **Test dışı teknikler** testlerden farklı olarak → **Katı bir yapılandırma içermez!** Hatta yapılandırmanın nasıl olacağı → Uygulayıcı tarafından **belirlenebilir.**
- * **Standart şartlar sağlamak, standart sorular sormak → Zorunda değildir!**
- * **Genellenebilirlikleri ve karşılaştırılabilir bilgi verme olanakları → Zayıftır!**

TEST DIŞI TEKNİKLER**10. AİLELERLE İLİŞKİLER****JOHN DEWEY (1859 -1952)**

"En iyi ve akıllı ebeveynler kendi çocukları için istediklerini, toplumun bütün çocukları için istememlidir. Okullarımız için diğer idealler dar fikirli ve sevimsiz olur, demokrasimizi yok eder." der.

Ebeveyn Katılımı

- * Çocuğun **gelişiminde kalımdan sonra etkili olan unsur çevredir.**
- * Çevre deyince akla önce **aile** gelir.
- * Ailenin çocuğu yetiştirirken ona karşı olan tutum ve davranışları → Çocuğun **kişiliğini** ve diğer **bireysel özelliklerini biçimlendirir.**
- Öğrencilerin okuldaki başarılarını da etkiler.

Ailelerle İlişkiler

AKKÖK'a göre **ailelerin eğitim sürecine katılmalarının temel gerekçeleri:**

- 1) Aileler çocuklarıyla en yoğun iletişim içinde olan kişilerdir.
-Onların görüşlerinden yararlanmak çocukların gelişimlerini kolaylaştırır.
- 2) Toplumumuzda genel olarak annelerin eğitim düzeyleri → **Alt düzeydedir.**
Aile katılım programları → **Yetişkin eğitimi** olarak algılanır.
- 3) Ailelerin **okulu tanırsa** kendilerini okulun bir parçası hissedebilir.
- Onların okul ve öğrenciler için **kaynaklar** araması için fırsatır.
- 4) Sınıf ve okul ortamı içinde "**ortak bir kültürün**" oluşması için
- Ailelerin eğitime ilişkin bazı **etkinlikleri ev ortamına taşımaları** gerekir.
- 5) Aileler çocuklarının gelişimi için **çaba sarf etmeler de**
- En iyi ve etkili yöntemleri bulmada **zorlanmaktadır.**
- 6) Aile katılımı etkileşimden çocuklar da aileler de yarar görmektedir.
- 7) Çocukların **benlik algısı olumlu yönde etkilenir.**
- 8) Çocukların akademik başarılarının arttığı gözlenir.
- 9) Ailelerin **okula ve eğitime olumlu tutumlar geliştirmelerine yardımcı olur.**

Ailelerin katılmaları → **Okul merkezli** veya **ev merkezli** olarak iki gruba ayrılır:

Okul Merkezli Katılım

- Aile- öğretmen konferans ve toplantılarına katılma / Öğretmenlerle iletişim / Akademik etkinliklerde gönüllülük / proje ve ödevlere gönüllülük /
- Okul aile birliği çalışmalarına katılma

Ev Merkezli Katılım

- Ana babaların çocukları ile evde yapabilecekleri **eğitimsel etkinliklerdir.**
- Öğretmenlerin gerektiği zaman yapacakları **ev ziyaretleri...**

İş birliği temelli katılım

- Ebeveynin öğretmen ve personel ile öğrenci gelişimine yönelik etkileşimleridir.
- Etkinlikler konusunda **iş birliği temelli katılım** örnekleri:
- Öğretmenle konuşmak / Problemlerle ilgili konuşmak / Okul yönetimi ile görüşmek

"Ailelerin katılım programları"nda Nelere Dikkat Etmeliyiz?

- 1) Çocuklar **eğitim, gelişim ve eğitim yöntemleri** ile → **İlgilidir.**
- 2) **Ana babaların becerileri ve özellikleri** → Birbirinden **farklıdır.**
- 3) Ailelerin ihtiyaçlarına **yaratıcı ve esnek programlarla karşılık vermeliyiz**
- 4) Ailelerin beklentilerini **öğrenmeli** -Rol ve sorumluluklarını **paylaşmalıyız.**
- 5) **Çocuklarının gelişimine ve eğ-öğretim ortamına katkılarını vurgulamalıyız.**
- 6) Çocuklarına ilişkin **gözlem ve düşüncelerini öğretmenlerle paylaşmalıyız.**
- 7) **Ana babanın çocuklarıyla ilişkileri öğretmenden daha uzun sürelidir.**
Akula tutup programları buna göre ayarlamalıyız.
- 8) Aileleri **karar verme sürecine katmalı** ve/veya onları **haberdar etmeliyiz.**
- 9) Aile katılımının **zaman, çaba ve enerji gerektirdiğini bilmeliyiz.**
- 10) **Dikkati** (sorunlardan çok) **çözümlere vermeliyiz.**

Ailelerden Beklentiler Nelerdir?

Rehberlik programı **kazanımların kazandırılmasında okul- aile iş birliği** önemli
- **Kazanımların** aile ortamında da **sürdürülmesi- takip ve destek**
- Programın **etkililiğini** artırmak için **gereklidir.**

Bu amaçla velilerin

- 1) Öğrencilere kazandırılmak istenen **beceriler konusunda** → **Model olması**
- 2) **Okul ile iş birliği** yaparak öğrencinin takibi,konusunda **destek sağlaması**
- 3) Okulda düzenlenen **velilere yönelik çalışmalara katılımı** beklenir.

İlkokulda Ebeveyn Katılımı

İlkokulda çalışan **psikolojik danışmanlar ebeveyn katılımına çok önem verirler.**
* Ebeveyn desteği **olmadan RPD etkinlik hizmetlerde başarı sağlanmaz** zordur.

Ortaokulda Ebeveyn Katılımı

Özerkliklerini ortaya koydukları ve Ebeveyn ve aileden **bağımsızlaşmaya** çalıştıkları bir **gelişim dönemindedir***
Ergen gelişiminin **bu geçiş evresinde ebeveyn katılımının önemini bilir.**

* Çocuklar bu geçiş sürecinde

- **Serbest bırakmayı da kontrol etmeyi de bilen ebeveynlere ihtiyaç duyarlar.**
- Bu süreç** → Ebeveynlerin kendileri ve çocukları için **değişmelerini gerektirir.**
- Bu değişim** → Kendilerini ve çocuklarını **tanımaları için gereklidir.**

Lisede Ebeveyn Katılımı

- * **Lise pek çok öğrenci için artan bağımsızlık ihtiyacı ve sorumluktur.**
- * Doğal olarak ebeveyn katılımının → **Azalması beklenir.**
- Ancak üniversite ya da mesleğe geçişte → **Katılım artmaktadır.**
- * Bu dönemde
→ **Mesleki rehberlik ve eğütsel planlama hizmetlerine daha fazla yer verilir.**
- * **14-18 yaş ergen çocukları olan ebeveynler sorun yaşamaktadır.**
- * Ebeveynlerin kendilerini tanımaları ve eğitimleri beklenir.
- * Lisede çalışan rehber öğretmen-psikolojik danışmalar
- * Ergen-ebeveyn iletişimini kolaylaştıracak çalışmalar yapılmalıdır:
-Ergen davranışı hakkında **programlar hazırlayabilir** ya da
- **Çevrede sunulan bu tür programlara ebeveynleri yönlendirebilir.**
* Ayrıca ebeveynlere **çevrimiçi bilgi kaynakları** önerilebilir.

Ebeveynlik Tarzını Bulmak**1. Demokratik anne-baba:**

- * Çocuklarını **bağımsız olmaya teşvik eder** ama → Yine de **eylemlerine sınırlar**
- * **Kural koyarlar** ama → **Kuralların mantığını açıklarlar** ve eleştirileri dinlerler.
- * Sevgilerini **hissettirir** ve çocukla **iletişim kurarlar.**

2. Otoriter anne-baba:

- * Çocuklarını **kontrol ederler** ancak → Onları **dinlemezler**
- * Daha az ilgilenme-Bazen soğuk ve katı **olma-Ceza ve emirleri oldukça sıkıtır.**

3. İzin verici anne-baba:

- * Çocuklarıyla yakından **ilgilenir** ancak → Onlardan **pek bir şey istemezler**
- * **Kural koymazlar -Cezadan kaçınırlar-** Genellikle **tutarsız ve güvensizdirler**

4. İhmalkâr anne-baba:

- * Çocuklarının yaşamıyla **son derece ilgisizdirler.**
- * **Ailesi ihmalkâr olan çocuklar** anne-babalarının yaşamlarının **diğer yönlerinin**
→ Kendilerinden **daha önemli olduğu duygusu geliştirir.**

11. REHBERLİKTE ETİK VE BİGİLERİN SAKLANMASI

MEB **RPD Hizmetleri Etik Yönergesi** ile uyulması gereken etik ilkeler verilir:
(Eğitim kurumları ile **RAM**'da **RPD hizmetlerini** yürüten personel için)

- * **RPD hizmetlerinin planlanması ve yürütülmesinde**
- **Yetkinlik, dürüstlük, gizlilik, bilimsellik ... ilkeleri** → **Esas alınmıştır.**

* Eğitim kurumları ile **RAM**'da hizmetlerin **sunulmasında**
Görev- yetki ve sorumluluklar → **Ayrıntılı olarak açıklanmıştır.**

- * **RPD hizmetlerinde uyulması gereken bazı kurallar vardır.**
Bu kurallar öncelikle bireyi sonra mesleği icra edenleri korumaya yöneliktir.

ETİK KURALLAR TEMEL İLKELER

- Yetkinlik** Psikolojik danışmanların **sınırlılıklarını bilmeleridir.**
→ Kendilerini aşan konularda **başkalarından yardım talebinde bulunurlar.**

Dürüstlük
* **Psikolojik danışmanlar kişiler arası ilişkilerinde ve tüm mesleki ilişkilerinde**
→ Dürüstlüğü, doğruluğu ve gerçekçiliği ilke edinirler.

Duyarlık ve Hoşgörü
* **Psikolojik danışmanlar danışanların zarar görmemeleri için önlem alırlar.**
* **Psikolojik danışma hizmetlerinden en üst düzeyde yararlanmaları için çalışır.**
* **Yansızlığı benimserler.**

Toplumsal sorumluluk
* **PDR** → Temelde **insana yönelik bir hizmetler bütünüdür.**
→ **Toplumsal sorumluluğu vardır.**
* **PDR hizmetlerinde**
- **Bireyin çıkar ve yararı ile toplumsal sorumluluk arasında denge sağlanır.**

Mesleki ve bilimsel sorumluluk
P.danışmanlar görev ve rollerine uygun davranma sorumluluğu altındadır.
* **Hizmet verdikleri kişilerin için ilgili kurumlarla iş birliği yaparlar**
- **Gerektiğinde danışanları** → Alandaki başka uzmanlara yönlendirir.

Etik Kurallar Geçerlilik Alanları:
Psikolojik danışma/ ölçme -değerlendirme/ araştırma – yayın/ Müşavirlik hizm.

Yetkinlik sınırları
P. danışmanlar sadece sorumlu oldukları uygulama ve etkinlikleri yapabilir.

Sürekli gelişim
Psikolojik danışmanlar RPD alanındaki yeni gelişmeleri takip ederler.

Başkalarına zarar verememe
Psikolojik danışmanlar, öğrencilerine, katılanlara, danışanlarına..... kişilere
→ **Zarar vermekten ve onlara güçlük çıkarmaktan kaçınırlar.**

Gizli bilgilerin muhafaza edilmesi
P. danışmanlar danışanlarına ilişkin bilgileri → **Korumakla yükümlüdürler.**

Profesyonel kimlik
Psikolojik danışmanlar bilgi ve statülerini olduğu gibi söyler (Abartmaz!)

Rehberlikte Etik ve Bilgilerin Saklanması
* **Rehberlik birey hakkında bilgi toplar ve onları bireyleri tanımak için kullanır.**
- **Bireylerin özel yaşantıları ve durumları ile ilgili bilgiler edinir.**
* **Bu bilgiler özel ve özeldir. (Dikkat olmalıdır!)**
* **Bilgileri elde etmek ve bilgilere sahip çıkmak bir "iş"tir ve önemli bir iştir.**

ÖZEL EĞİTİM

Giriş Çağdaş eğitim anlayışının gereklerinden biri:
* **Tüm öğrencilerin desteklenmesi ve eğitime katılımlarının sağlanmasıdır.**
* **Ulusal ve uluslararası birçok yasal düzenleme:**
- **Eğitim hakkı ve fırsat eşitliği kavramlarına vurgu yapar.**
- **Tüm çocukların dil, din, cinsiyet, ırk ve engellilik ayrımı gözetilmeksizin**
→ **Bu haklardan yararlanması gerektiğini belirtir.**

"BM Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme" de
- **Kişilerin insanlık onuruna ve farklılıklara saygı - Ayrımcılığa karşı olma**
- **Toplumsal yaşama aktif katılım - Fırsat eşitliği, erişilebilirlik**
- **Engelliliği bir çeşitlilik olarak kabul etme ve özel gereksinimli bireylerin kendi bireysel potansiyelleri çerçevesinde gelişimlerine saygı ilkeleri ön plandadır.**

"Engelliler Hakkında Kanun"
- **Engelli olan bireylerin eğitim almasının hiçbir gerekçeyle engellenemeyeceğini**
- **Bu bireylerin farklılıkları dikkate alınarak eşitlik temelinde**
→ **Yaşam boyu eğitim alabileceklerini vurgulamaktadır.**

"Salamanca Bildirisi" ve "Eylem Çerçevesi" (1994) de
* **Her çocuğun özel ilgileri, yetenekleri ve öğrenme ihtiyaçları vardır.**
* **Nitelikli bir eğitim için bu çeşitliliğin göz önünde bulundurulması gerekir.**
* **Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin**
- **Kapsayıcı eğitim ortamlarına erişimlerinin sağlanması ve**
- **Bu ortamlarda nitelikli eğitim olanaklarının sunulması önemlidir.**

1. Özel Eğitime Gereksinim Duyan Öğrenciler ve Özel Eğitim I-II

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre (2021)
Özel eğitim ihtiyacı olan birey "Bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösterir."

Özel eğitim ise (MEB, 2021)
* **Bu bireylerin uygun eğitim ortamlarında sürdürdüğü eğitimdir.**
- **Eğitsel ve sosyal gereksinimlerin karşılanması**
- **Geliştirilmiş bireyselleştirilmiş eğitim programları kullanma**
- **Özel olarak yetiştirilmiş personel tarafından hizmet verme vardır.**

Özel eğitim ile ilgili alanda yaygın olarak karıştırılan
- **Zedelenme, yetersizlik ve özür/engel terimlerini açıklamak gerekir:**

Zedelenme: Bireyin organ yapısında ve işleyişinde bozulmalar olmasıdır.
* **Bir bireyin gözünde ya da kulağında zedelenmeler oluşabilir.**
→ **Bu zedelenmelere bağlı olarak**
Kimi zaman → **Yetersizlik durumu** yaşanabilir
Kimi zaman → **Bu durum yetersizlikle sonuçlanmayabilir.**

Yetersizlik:
Zedelenme sonucunda sahip olunan organın işlevini yerine getirememesidir.
- **Bireyin gözündeki zedelenmeye bağlı olarak görememesi bir yetersizliktir.**

Engel: Bir yetersizlik sonucunda
Bireyin toplumsal yaşamda **akranlarının gerçekleştirebildiği rolleri**
→ **Gerçekleştirememesi durumu** olarak tanımlanmaktadır.

Bir öğrencinin **görme kaybının olması** → **Bir yetersizliktir.**
Ancak **bu öğrenci için herhangi bir uyarılma yapılmaksızın**
→ **Akranlarıyla benzer materyallerle değerlendirilmesi => Bir engeldir.**

Engelli olma durumu:
Çoğunlukla toplum tarafından oluşturulan koşullar sebebiyle
- **Bireyden beklenen rol ve sorumlulukları** → **Gerçekleştirememesidir.**
Bu nedenle **"Engelli birey"** ya da **"yetersizliği olan birey"** yerine
"Özel eğitim ihtiyacı olan birey" kavramını kullanmak **daha uygundur.**

Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler
Yaşadıkları yetersizlik durumları.....Gelişimsel özellikleri sebebiyle
→ **Birbirlerinden oldukça farklı özelliklere ve performanslara sahiptir.**
* **Bu nedenle bu bireylerin gelişimsel özellikleri hakkında**
→ **Genellemelere varmak mümkün değildir!**

Özel Eğitim İhtiyacı Olan Öğrenci Gruplarının Özellikleri:

1) Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrenciler

Zihinsel yetersizlik
- **22 yaşından önce ortaya çıkar.**
- **Hem zihinsel işlevlerde hem de günlük yaşamdaki uyumsal davranışlarda**
→ **Sınırlılık durumudur.**

"Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği"nde (2021)
- **"Zihinsel yetersizlik" kavramı yerine "zihinsel engel" kavramı kullanılır.**

"Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği"ne göre (2021)
Zihinsel engelli bireyler **4(Dört) grupta** ele alınır: (**Hafif, orta, ağır ve çok ağır**)
Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler:
- **Zihinsel işlevsel ve uyumsal becerilerde hafif düzeyde gerilik yaşarlar**
- **Sınırlı desteğe ihtiyaç duyar.**
Ağır ve çok ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler:
- **Yaşam boyu yoğun özel eğitim ve bakım desteğine ihtiyaç duyabilir.**

Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrencilerin Özellikleri

- 1) **Zihinsel işlev boyutuyla ele alındığında**
→ **Normal insanların zekâ düzeyi puanı** → 100 olarak kabul edilir.
→ **Zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin zekâ düzeyi puanı** → 70 ve altındadır.
* **Ancak zihinsel yetersizlik sadece zekâ düzeyi puanı üzerinden tanımlanmaz!**
→ **Tanımlama sürecinde mutlaka uyumsal davranışlara bakılmalıdır.**
- 2) **Zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin dikkat süreleri çok kısadır.**
- 3) **Zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin bellekle de ilgili problemleri vardır.**
- 4) **Dikkat ve bellek problemleriyle bağlantılı olarak**
Biraz akademik alanda **Normal gelişim gösteren akranlarına göre geridir:**
- **Olayları / nesnelere belirli bir özelliğe göre gruplandırma**
- **Akıl yürütme ya da değerlendirmede**
- **Bir uyarımı sınıflandırma ya da bilgiyi organize etmekte sorunludurlar.**
- 5) **Zihinsel yetersizliği olan öğrenciler akranlarına göre daha yavaş öğrenir.**
- **Soyut kavramları öğrenmede**
- **Verileri yeni durumlarla ilişkilendirme ve genellemede** → **Güçlük yaşarlar**
- **Yeni öğrenmelere ilişkin motivasyonları düşüktür.**
- 6) **Yaşadıkları akademik başarısızlık durumuyla bağlantılı olarak**
- **Yeni öğrenmelere ilişkin motivasyonları düşüktür.**
- **Bu öğrenciler zaman içerisinde "öğrenilmiş çaresizlik" yaşamaya başlar.**
- 7) **Dilin hem anlama hem de ifade etme boyutunda sorun yaşarlar**
- **Verilen yönergeleri ya da okunan bir öyküyü anlamada güçlük yaşayabilir.**
- **Konuşma bozuklukları yaşayabilir.**
- **Sınırlı sayıda kelime ve cümle çeşitliliğine sahiptir.**
- **Cümle kurarken söz dizim yapısında bozukluklar sergileyebilir.**
- 8) **Bilişsel becerilerdeki sınırlılıklardan kaynaklı olarak**
- **Sosyal becerilerde yetersizlik görülür.**
- **Sosyal kabulü olumsuz yönde etkileyebilecek problem davranışlar olabilir**

Not : Zihinsel yetersizlikten etkilenmiş bir öğrencide
- **Tüm bu özelliklerin bulunmalı şeklinde bir genelleme yapılamaz!**

2) Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) Olan Öğrenciler

* **Otizm spektrum bozukluğu (OSB)**
* **Nörogelişimsel bir bozukluktur.**
* **Yaşamın erken dönemlerinde**
- **Sosyal iletişim ve etkileşimde güçlük yaşama**
- **Sınırlı yineleyici davranışlar sergileme gibi belirtilerle ortaya çıkar.**

"Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği"nde (2021) OSB'ye dair
→ **Sosyal etkileşim, iletişim, ilgi ve etkinliklerdeki sınırlılık vurgulanır**
→ **Hafif, orta ve ağır düzeyde olmak üzere sınıflandırma yapılmıştır.**
* **Bu sınıflandırma OSB gereksinim duyduğu destek miktarını ifade etmektedir.**